

2018-08-31

Dnr: ÄRD-
04304-N4Y1L0

Saco Dnr: 39.18

Saco
Box 2206
103 15 Stockholm

Tid för utveckling (SOU 2018:24)

Inledning

Utredningen *Hållbart arbetsliv över tid* presenterar i delbetänkandet *Tid för utveckling* tre förslag på ledighet från anställningen; att vara deltidsledig för att bedriva näringsverksamhet, att möjligheten till utvecklingsledighet införs och slutligen att kunna begära partiell ledighet och rätten att få den prövad av arbetsgivaren.

Enligt utredningen kommer det att finnas ett omfattande behov av struktur-omvandling på arbetsmarknaden framöver, samtidigt som människors arbetsliv behöver förlängas i takt med att vi blir allt äldre. Den övergripande utmaningen för samhället är att klara kompetensförsörjningen på en arbetsmarknad med en hög förändringstakt. Utredningen menar att investeringar i ett mer hållbart arbetsliv är helt nödvändiga. Ett sätt att underlätta kompetensförsörjningen är att skapa bättre förutsättningar för personer att klara anpassningen till nya krav senare i livet eller att ställa om och hitta en ny inriktning.

Sveriges Ingenjörer välkomnar utredningens viljeinriktning, men kommer nedan presentera synpunkter på utredningens förslag. Sveriges Ingenjörer vill också inledningsvis framföra att då socialförsäkringssystemen bygger på individens inkomstnivå innebär det att samtliga deltid- och heltidsledigheter får en påverkan på dessa system. Individens livslön kan således komma att påverkas.

Utredningen presenterar förutom huvudinriktningen även förslag på uppdrag till olika myndigheter. Sveriges Ingenjörer tillstyrker dessa förslag men avstår från att kommentera dem ytterligare.

Partiell ledighet för att bedriva näringsverksamhet

Utredningen föreslår att rätten att vara ledig på heltid för att bedriva näringsverksamhet utökas med en rätt till förkortning av normal arbetstid med upp till hälften.

Sveriges Ingenjörer tillstyrker förslaget och vill lämna följande kommentarer på utredningens förslag

Sveriges Ingenjörer vill inledningsvis framföra att det är positivt att utredningen förslår förändringar som syftar till att fler arbetstagare ska våga prova sina företagsidéer. Det kan i längden leda till att tillväxten av företag främjas.

Sveriges Ingenjörer vill framföra att även om lagstiftningen kompletteras med möjlighet att vara partiellt ledig är innovationer något som i regel tar längre tid än sex månader att realisera. Sveriges Ingenjörer hade därför önskat att utredningen förutom partiell ledighet också föreslog längre ramtid än 6 månader. Sveriges Ingenjörer yrkade i en tidigare avtalsrörelse på ett innovationsår, som innebar en möjlighet att vara ledig i ytterligare 6 månader. Yrkandet avslogs av arbetsgivarsidan. Det visar att det kräver lagstiftning för att skapa förutsättningar och utrymme för företagande och innovationer.

Information om och en rätt för arbetstagaren att få sin begäran om partiell ledighet prövad

Utredningen föreslår att en arbetsgivare senast en månad efter det att arbetstagaren har börjat arbeta ska informera denne om möjligheten att begära partiell ledighet och rätten att få den prövad av arbetsgivaren. Efter en sådan begäran ska arbetsgivaren utan skäligen dröjsmål skriftligen underrätta arbetstagaren om begäran har bifallits eller inte. Har begäran inte bifallits ska den skriftliga underrättelsen innehålla skälet för beslutet.

Sveriges Ingenjörer vill lämna följande kommentarer

Utredningen beskriver att syftet med förslaget är att främja en tydligare och öppnare dialog mellan arbetsgivaren och arbetstagaren och genom dialogen öka arbetstagarens möjlighet till inflytande över sin arbetstid, men uttrycker samtidigt att det inte bör införas någon generell lagstadgad rätt till partiell ledighet. Bestämmelsen föreslås föras in som en ny paragraf i LAS och kommer därmed att bli skadeståndssanktionerad i enlighet med övriga föreskrifter i lagen. Sveriges Ingenjörer ser att utredningens förslag kan strida mot avsiktsförklaringen heltid som norm och förbundet är medveten om att många arbetstagare på arbetsmarknaden är ofrivilligt deltidsanställda.

Utredningen gör bedömningen att förslaget genom att det gäller alla arbetstagare, såväl kvinnor som män, kan komma att bidra till att bryta normen att det är kvinnor som i första hand ska gå ner i arbetstid. På så sätt kan också i förlängningen kvinnors möjligheter till heltidsarbetande stärkas om normen kring vem som förväntas gå ner i arbetstid bryts.

Förslaget innebär inte någon rättighet att gå ner i tid utan är enbart en informationsskyldighet från arbetsgivarens sida. Sveriges Ingenjörer ställer sig positiva till att bestämmelsen är skadeståndssanktionerad genom utredningens förslag att införa den i LAS, om än enbart som en formföreskrift. Samtidigt är det ytterst osäkert och oklart hur lagförslaget i praktiken kommer att förändra dialogen mellan arbetstagare och arbetsgivare. Sveriges Ingenjörer har därför svårt att se att förslaget i allmänhet kommer att leda till någon förändring och tror i synnerhet inte att det kommer få någon normbrytande effekt.

Utvecklingsledighet

Utredningen förslår att en möjlighet till utvecklingsledighet för arbetstagare bör införas i Sverige. Syftet är att bidra till sysselsattas behov av att uppdatera sin kompetens eller att utveckla ny kompetens för att ställa om i tid. I korta drag innebär utvecklingsledighet att den som är etablerad sysselsatt ska efter överenskommelse med sin arbetsgivare ha möjlighet att ansöka och bli anvisad till utvecklingsledighet om denne uppfyller kvalificeringsvillkoren och om ledigheten används till att stärka individen på arbetsmarknaden. Ledigheten ska kunna ägnas åt utbildning, validering, arbetspraktik, prova annat arbete eller uppdrag eller åt att starta näringsverksamhet.

En förutsättning är att arbetsgivaren anställer en vikarie motsvarande den utvecklingsledigas sysselsättningsgrad. Ledighetens längd kan vara mellan tre och tolv månader och ska tas ut på heltid från den aktuella anställningen. Ersättning till den utvecklingslediga utges i form av aktivitetsstöd och är inkomstrelaterad. Ersättningens nivå under hela utvecklingsledigheten ska motsvara den ersättning som skulle ha utgått vid arbetslöshet.

Utredningen menar att utvecklingsledighet är en möjlighet för sysselsatta att under ordnade former våga ta steget att prova en ny väg i arbetslivet. På samhällsnivå handlar förslaget om att höja arbetskraftens kompetensnivå och omställningsförmåga och om att förbättra arbetsmarknadens funktions sätt. Även de personer som genom detta erbjuds en vikariatsanställning kommer med stor sannolikhet stärka sin ställning på arbetsmarknaden.

Utredningen bedömer att jämställdheten mellan kvinnor och män kommer att öka med förslaget genom att fler kvinnor än män kommer att vara både

lediga och vikarier och att fler kvinnor därmed får ta del av de positiva effekterna. En annan jämställdhetseffekt utredningen särskilt vill lyfta är att könssegregeringen på arbetsmarknaden kan minska om fler får chansen att ställa om till ett nytt yrke senare i livet.

Sveriges ingenjörer vill lämna följande kommentarer på utredningens förslag

Inledningsvis vill Sveriges Ingenjörer framföra att utredningen presenterar många detaljförslag kring villkoren för utvecklingsledighet. Förbundet kommer inte lämna synpunkter på samtliga förslag utan ge en övergripande återkoppling, men vill framföra att vår uppfattning är att det för den enskilde individen kommer innebära en ganska omfattande administrativ process för att få sin utvecklingsledighet prövad. Det blir således upp till den enskilde individen att styrka att hen uppfyller villkoret. Dessutom konstaterar Sveriges Ingenjörer att utvecklingsledighet – i motsats till den övriga ledighet som utredningen presenterar – enbart går att ansöka om på heltid.

Den övergripande uppfattningen är att utredningens förslag inte kommer att bli aktuellt för Sveriges Ingenjörers medlemmar. Detta med anledning av att förutsättningen för att beviljas ledigt är att en vikarie träder in. Den specialistroll som ingenjörer har gör det svårt att hitta en vikare för kortare tid och det gäller i synnerhet områden där det finns en brist på tillgänglig kompetens.

En farhåga som Sveriges Ingenjörer ser med utvecklingsledigheten är om den förflyttar ansvaret för kompetensutvecklingen - från arbetsgivaren - till skattebetalarna och den enskilde individen. Det är första hand inom ramen för anställningen som kompetensutveckling inom arbetsgivarens verksamhet ska ske. Om utvecklingsledighet blir en ventil för arbetsgivaren att inte ta sitt ansvar för kompetensutveckling finns det därmed en risk att individen står för sin egen kompetensutveckling med ersättning motsvarande A-kassenivå, istället för med ordinarie månadslön.

Då grunden för utvecklingsledigheten är en överenskommelse och inte en rättighet gör utredningen bedömningen att det inte är nödvändigt att för utvecklingsledigheten särreglera något anställningsskydd eller skydd för anställningsförmåner. Utredningen menar att med en överenskommelse i botten finns det inte en lika stor risk för missgynnande som vid en utnyttjad rättighet. Sveriges Ingenjörer delar inte den uppfattningen och vill lyfta att det är av största vikt att arbetsgivaren premierar den kunskap som ackumulerats under utvecklingsledigheten.

Vad gäller rätt till återgång vill Sveriges Ingenjörer anföra att eftersom utvecklingsledighet bygger på överenskommelse utan stöd i lag finns det inte någon lagstadgad rätt att avbryta en sådan ledighet i förtid. Det innebär att den anställda står för hela risken om utvecklingsledigheten behöver avbrytas i förtid.

Sveriges Ingenjörer vill även anföra att för att inhämta kvalificerade nya kunskaper kan kortare eller längre formell utbildning krävas, och redan idag saknas kortare utbildningar för ingenjörer. Detta kräver att staten ger högskolorna förutsättningar att ta fram aktuell, effektiv och lättillgänglig vidareutbildning för ingenjörer som vill läsa in nya kunskaper. Av arbetsgivaren betald uppdragsutbildning i högskolan kan däremot aldrig bli den enda lösningen.

Slutligen, med anledning av att Arbetsförmedlingen föreslås som beslutande myndighet och att myndigheten redan idag har svårt att klara av sitt uppdrag med befintliga resurser är det avgörande att de tilldelas tillräckliga resurser för att kunna genomföra de nya krav som utredningens förslag skulle leda till.

SVERIGES INGENJÖRER

Helene Robson
Chefsjurist

Stina Kimstrand
Handläggare